

Nový kulturní organismus v centru Pardubic

Není již tajemstvím, že se v Pardubicích očekává velká kulturní událost. Je jí otevření nového kulturního organismu a to přímo v Automatických mlýnech.

1

Národní kulturní památka *Winternitzovy automatické mlýny* je jednou z prvotín architekta Josefa Gočára. Monumentální mlýnskou budovu na břehu Chrudimky v centru Pardubic navrhl Gočár v roce 1909 pro podnikatele bratry Winternitzovy a v roce 1924 komplex dále rozšířil o obilné silo. Automatické mlýny byly v provozu nepřetržitě více jak sto let, do roku 2013. O deset let později se otevřou ve zcela kompletní transformaci a přinesou nový obsah zaslíben kultuře, vzdělávání i vědě. Budou ho obývat hned čtyři instituce včetně Galerie města Pardubic (GAMPA), o jejíž plánech jsem si povídala s její programovou ředitelkou Šárkou Zahálkovou.

Pojďme začít přímo otevřením. Jak se těšíte?

Jsmo zvědaví. Vernisáž připadá na 29. září a bude pokračovat do 1. října, bude trvat tři dny. Bude se jednat o velký opening Gočárových galerií s novými výstavami, slavnostní otevření nové GAMPY, která se sem přesouvá z Příhrádku, a zároveň se zde představí dvě nové instituce – Sféra, která bude zaobírat vrchní patra „brutalistní“ novostavby v zadní části areálu. Přizemí

této budovy, která vyrostla na půdorysu bývalého skladu balené mouky, bude obývat právě GAMPY. Čtvrtou institucí je nadace manželů Smetanových – Nadace Automatické mlýny, která sídlí v Sile, v Gočárově přístavbě. Nutno dodat, že to všechno se děje díky společné iniciativě a společnému financování manželů Smetanových a jejich nadace, města Pardubice a Pardubického kraje. Náš iniciační výstavní projekt pak z velké části financují Norské fondy a Ministerstvo kultury.

Co jednotlivé subjekty do areálu Automatických mlýnů přinesou?

Ve Sféře, v prostorách našeho nejbližšího souseda, najdeme specificky vybavené dílny. V dopoledních hodinách zde budou probíhat lektorované programy pro školy spjaté s vědou a technikou. Odpoledne a o víkendech pak dílny bude moci využívat další veřejnost. Mimo dílen zde bude specifická projekční místnost „vědy na kouli“. Zjednodušeně řečeno půjde o takovou kombinaci maker's space a vědecko-technického vzdělávací centra. Nadace Automatické mlýny sídlí v Sile, které je spolu s mlýnicí součástí původní Gočárové

stavby. V přízemí Sila bude působit pobočka informačního centra, pod střechou Sila pak najdeme multifunkční kulturní sál. Nadace Automatické mlýny by v areálu měla fungovat jako koordinátor společných aktivit a jako poskytovatel prostoru různým komerčním nebo nekomerčním projektům. V původní budově mlýna najdeme Gočárovu galerii s jejich stálými i dočasnými výstavami, edukačním ateliérem a kavárnou. Automatické mlýny tvoří ale nejen hmota staveb, ale také venkovní veřejná prostranství – park a piazzeta.

Když už jsme nastínili budoucnost, vraťme se teď o deset let zpět... Co se kolem této výjimečné architektonické památky dělo?

V Automatických mlýnech skončil mlýnárenský provoz v roce 2013. Tehdy jsme s několika přáteli a řadou sympatizantů založili iniciativu Mlýny městu. Společně jsme otvírali debatu nad možnými podobami budoucnosti tohoto místa a zajímali se o to, jakým způsobem se dá prostor umělecky rozvíjet. Původní majitel, mezinárodní mlýnárenská společnost, tehdy nabízel Automatické mlýny k prodeji za dvacet milionů korun. Řešilo se, zda areál odkoupí město, což z různých důvodů nedopadlo, aby pak areál koupil Lukáš Smetana se svou ženou Marianou, kteří souzněli s myšlenkou transformace do veřejného a kulturně-společenského prostoru. Tento krok pak znovu upozornil na hodnotu areálu pro město i kraj. Pardubický kraj se začal zajímat o možnost umístit do mlýnů tehdejší Východočeskou, dnes Gočárovu galerii. Za město Pardubice se přidal projekt Sféra a také myšlenka přesunu GAMPY. Kraj následně odkoupil od Smetanových mlýnici a město bývalý sklad balené mouky. Odprodej byl ze strany majitele Smetany podmíněn výběrem architektů s jejich návrhy. Jími se pro Sféru, GAMPY a veřejná prostranství stali Šepka architekti, pro Gočárovu galerii pan architekt Petr Všetěčka a Transat architekti. Rekonstrukci Sila řeší Prokš Příkrýl architekti. V další etapě pak mají v areálu vyrůst ještě bytové a komerční objekty navrhované architektem Zdeňkem Balíkem a jeho ateliérem Zette.

Zní to v podstatě jako pohádková geneze celého projektu, od snové ceny za koupi až po výběr výtečných architektů k realizaci.

Bylo by určitě liché myslet si, že se to obešlo bez různých peripetií, zatím je vše ještě v procesu. V našem případě je stavba ve fázi →

text a foto č. 1: Bára Alex Kašparová / foto č. 2: Marie Sieberová

- Jiří Peleš Design**
Moravská galerie v Brně, Uměleckoprůmyslové muzeum (Husova 14, Brno)
26. 11. 2021 – 3. 9. 2023 • 190 / 95 Kč
- Hilma af Klint: Garden of Eden**
Rub Gallery Olomouc (Komenského 10, Olomouc)
14. 4. – 25. 8. • vstup zdarma
- Strange Things**
Alšova jihočeská galerie – Zámecká jízďárna (Hluboká nad Vltavou 144)
14. 5. – 7. 10. 2023 • 225 / 180 Kč
- Make friends, not art**
Oblastní galerie Vysočiny v Jihlavě (Komenského 10, Jihlava)
2. 6. – 15. 10. • 40 / 20 Kč
- Atelier Tsuyoshi Tane Architects – Archeologie budoucnosti**
Dům umění (náměstí Přemysla Otakara II. 38, České Budějovice)
9. 6. – 27. 8. • vstup zdarma
- UHLÍ – 100 let v českém umění (Herakleitův princip)**
Galerie Roudnice (Očkova 5, Roudnice nad Labem)
16. 6. – 22. 10. • 100 / 50 Kč
- Jan Wojnar**
GVUO (Jurečkova 9, Ostrava)
21. 6. – 1. 10. • 100 / 50 Kč
- Protlivěty Ladislava Fukse**
Letohrádek Hvězda (Obora Hvězda, Praha 6)
21. 6. – 31. 10. • 120 / 70 Kč
- NAVE**
Galerie Rudolfinum (Alšovo náměstí 12, Praha 1)
20. 7. – 24. 9. • vstup zdarma
- Dig Deep**
Slovenský institut (Hybernská 1, Praha 1)
17. 8. – 30. 9. • vstup zdarma
- Nejkrásnější české knihy roku 2022**
MUD* (Malé náměstí 74, Benešov)
23. 8. – 10. 9. 2023 • 60 / 30 Kč
- Anholt, Makinson, Mortimer, Smith, Walker**
New Positions in British Painting
Telegraph Gallery (Jungmannova 4, Olomouc)
24. 8. – 23. 11. • vstup zdarma
-
- Still Corners + Portland**
MeetFactory (Ke Sklárně 15, Praha 5)
po 7. 8. 20:00 • 450 Kč
- Kalle**
Skautský institut na Staromáku (Staroměstské náměstí 4, Praha 1)
čt 10. 8. 20:00 • 250 / 220 Kč
- Dukla + Barbora Cihak**
Přístav 18600 (Rohanský ostrov, Praha 8)
čt 17. 8. 19:00 • 500 / 100 Kč
- P/AST + Drum'n'rap**
Džungle BKAO (Výstaviště, Praha 7)
pá 25. 8. 19:30 • 200 Kč
- Light By The Sea**
Metro Music Bar (Poštovská 6, Brno)
čt 17. 8. 20:30 • 150 Kč
- Role**
Kulturní centrum Provoz (Kostelní 24, Ostrava)
út 29. 8. 20:00 • 100 Kč

→ dokončování. Od začátku srpna by již mělo být možné připravovat instalaci výstavy, aby se vše stihlo do zahájení. Díky konzultaci v ostravském PLATO jsme byli upozorněni na množství problémů, se kterými se zřejmě budeme také potýkat a je třeba se na ně připravit. Znamená to pro nás například zohlednit i větší časové rozestupy mezi jednotlivými instalacemi výstav.

Vnímáš první výstavu jako reprezentativní projekt, který návštěvníkům představí, co GAMPA je nyní a čím bude?

Určitě je to otestování prostoru z hlediska instalačních a jiných možností. Do jisté míry ano – je to nastínění představy, jak bychom chtěli fungovat do budoucna.

GAMPA už má za sebou mnohaletou výstavní historii. To znamená, že nepřichází jako nová instituce, ale rozšiřuje své působíště a možnosti. Kolik let GAMPA působí?

Galerie města Pardubic vznikla v roce 2012. K příležitosti otevření nové GAMPY připravujeme publikaci, která shrne našich předchozích deset let na Příhrádku, a to včetně vývoje kurátorských přístupů, které se tam vystřídaly, proměnily. Působení v barokní sýpce mělo své nebetyčné kouzlo, historie i genius loci toho místa povzbuzovalo různé imaginace. Architektura to místo samotné definovala. S místem jsme se neloučili s nějakým sentimentem, ale s uvědoměním toho, že jsme dosavadní prostor v dobrém slova smyslu „vytěžili“.

Co bude s původním prostorem dál? Zatím se to neví, je to na rozhodnutí Národního památkového ústavu. Měl by to být ale ideálně opět galerijní nebo výstavní prostor.

Čím GAMPa otevře?

Naši novou galerii budeme otevírat výstavou Mlýnský ostrov, což je projekt, na kterém v postupných krocích pracujeme už dva roky. Už v průběhu rekonstrukce Automatických mlýnů jsme začali přemýšlet právě o tom, jakým způsobem GAMPu představit a jak se k tomu novému prostoru – i odkazu místa, postavit. Východisko je, vztáhnout se k tomu, co na tom místě bylo dříve – to znamená areál Automatických mlýnů, který má vlastní paměť, ale zároveň neopomenout současnost – velká blízkost sousedství dvou galerií – v případě Gočárový galerie je to práce s moderním uměním, ale i tím současným. Nechceme se tedy opakovat, ale spíše vzájemně doplňovat v různých přístupech a konceptech.

Jací autoři a autorky budou představeni? Kurátorský výběr je založen z velké části na umělcích a umělkyních, kteří se už s are-

álem Automatických mlýnů v době před rekonstrukcí tvůrčím způsobem setkali a pracovali s ním. Skupina participujících zahrnuje umělce pracující v médiích od kresby, sochy, objekt až po digitální média, text či zvuk. Záměrem bylo vytvořit jakýsi organismus, který nebude pevně uzavřen. Zajímavé pro mne bylo přemýšlet o tom, jak se autoři a autorky postaví ke společné kolektivní výstavě s dřívější zkušeností z prostoru, jehož funkce byla jiná a jeho redefinice se teprve formovala. To pro mne bylo jedno z východisek.

GAMPA je svou otevřeností specifická – rezonuje s přítomnými tématy i současným výrazovým jazykem.

Je to jedna z důležitých součástí. Je také nutné přemýšlet o tom, aby divák přicházející do galerie vnímal celkovou instalaci jako určitý zážitek, do kterého je zván, aby se do něj vrátil. Řada z projektů bude mít procesuální charakter – budou se v čase proměňovat. Cílem je tedy, aby si návštěvník zažil, co aktuálně může, ale aby se zároveň vrátil zhlédnout, co se s projektem stane za měsíc.

Co se děje nyní v mezidobí před otevřením galerie v nových prostorách?

Již počátkem roku jsme začali vytvářet podcastovou sérii, kterou propojuje téma umělecké spolupráce. Právě v srpnu bychom chtěli jít ven s prvními díly a bude to taková spojnice, možná prolog, k tomu, co nás může čekat. Podcast nevychází vyloučeně z projektu Mlýnský ostrov, ale pootevírá ho a rozšiřuje jeho možné chápání. ☺

2
Šárka Zahálková (* 1982)
Je programová ředitelka a domovská kurátorka galerie GAMPa. Dlouhodobě se zabývá tématy souvisejícími s uměním jako nástrojem společenské změny a uměním ve veřejném prostoru; spoluzaložila a vede platformu Offcity; absolvovala Fulbright-Masarykovo stipendium pro neziskový sektor v USA a jednoroční program „Curating & Commissioning of Contemporary Public Art“ na Valand Academy v Göteborgu. Je doktorandkou Akademie výtvarných umění v Praze.